

En hellig allmenn kirke

TEKSTER OM FOLKEKIRKEN I VÅR TID
AV BISKOP OLE KRISTIAN BONDEN

Et år er gått siden jeg ble tilsatt som biskop i Hamar bispedømme. I denne tida har jeg latt meg engasjere av spørsmålet: hvordan vi kan være folkekirke inn i ei ny tid? Dette engasjementet hadde jeg med meg inn i bispedømmet, etter mange år som prest i bispedømmet. Nå utfordres jeg til å si noe om dette som leder i kirka. Jeg har i løpet av dette året blant annet gjennomført en studiereise til Sverige og Tyskland, og besøkt alle bispedømmets prostier og samtalt med alle ansatte og folkevalgte i lokalmenighetene med dette som tema.

Denne samlingen tekster er et forsøk på å oppsummere noen av mine tanker, slik jeg har presentert dem i ulike sammenhenger det siste året. Fra talen jeg holdt på pressekonferansen dagen etter jeg ble tilsatt av Kirkerådet, via prekenen på vigslingsgudstjenesten i januar og ved Kirkemøtets åpning i Trondheim i august. Jeg har også tatt med foredraget som jeg holdt for ansatte på prostiturene. Til slutt har jeg lagt ved en liten kronikk med refleksjoner over juleevangeliet som ble trykt til advent i flere aviser. Felles for dem alle er å holde fast i folkekirkas sentrum: evangeliet om Jesus Kristus for hele folket.

I Sverige har man tradisjonen med *Herdabrev* (Hyrdebrev), som biskopen skriver til prestene, andre ansatte og tillitsvalgte i menighetene, gjerne i forbindelse med tiltredelsen som biskop. Denne samlingen tekster er mitt hyrdebrev etter ett år som biskop i Hamar.

Takk til kloke og kreative medarbeiderne på Hamar bispedømmekontor. Takk til Sevat Lappegard og Arne Bakken for inspirasjon og innspill til prekenarbeidet. Takk til biskop Sören Dalevi i Hamars vennskapsbispedømme, Karlstad stift, for gode samtaler, faglige refleksjoner og nyttige innspill som jeg har benyttet meg av i foredraget. Håpet er at denne samlingen kan bidra til inspirasjon og arbeid for folkekirka – «til glede for hele folket».

Hamar 1. søndag i advent 2023

Ole Kristian Bonden

Hamar biskop

Kjære alle sammen – for meg er dette overveldende, og samtidig ligger det et stort alvor i det å bli tilsatt som biskop i Den norske kirke. Takk for tilliten og oppdraget. Jeg er glad og takknemlig for å bli biskop i Hamar bispedømme. Jeg ser fram til å gå inn i en viktig tjeneste for Gud, for mennesker og for kirka.

Det har vært noen spesielle dager. For litt over to uker siden tok vi avskjed med biskop Solveig Fiske. Hun har vært min biskop de siste 16 årene. Torsdag for ei uke sida var jeg i gravferden til Rosemarie Köhn. Hun ordinerte meg til preste-tjeneste, og var biskop i mine første arbeidsår i Elverum.

Begge to har vært til stor inspirasjon for meg. Forbilder på hva en biskop er: En raus og tydelig representant for evangeliet. Og to ting har de prenta inn i meg:

- Ingen tro er for liten! og
- Gud gjør ikke forskjell på folk!

Jeg ønsker å videreføre Hamar bispedømme som folkekirkebispedømmet, inn i ei ny tid. Ei kirke som er både raus og tydelig, og til stede i samfunnet og i menneskers liv. Som bryr seg om folk!

Dette forplikter og utfordrer meg som biskop og oss som folkekirke. Men først og fremst er det et evangelium – godt budskap til oss alle, også i dag: Ingen tro er for liten. Gud gjør ikke forskjell på folk.

Det er ei linje fra kirkas trosbekjennelse som har fulgt meg gjennom hele min prestegjerning. Den har vært viktig og styrende for mye av arbeidet mitt, og det vil jeg at den fortsatt skal være. Det er denne enkle setningen: Jeg tror på en hellig, allmenn kirke! Hellig og alminnelig – det er kirka for meg. Og det er viktige begreper i min kristne tro. Hellig og alminnelig.

Jeg vokste opp halvannen mil nord for Hamar, i Brumunddal. Der lå det også ei kirke, slik det gjør så mange steder. Vi som bodde på stedet forholdt oss til kirka vår på en eller annen måte. Til bygget. Kirkegården. Det som skjedde der. I og rundt. For mange var den et naturlig samlingspunkt ved enkelte anledninger. Og jeg kjente tidlig på en tilhørighet til kirka mi.

Det var et annerledes rom – hellig, men likevel rom for det alminnelige livet. Det var rom for meg der, og det var rom for oss. Senere har jeg oppdaga at det også er et rom som bærer så mye historie i seg. Og så mange historier. Og som knytter livet vi har til troen på den treenige Gud. Det sterkeste tegnet på dette er dåpen. Dåpen forteller meg hvem jeg er og hvor jeg hører til. Dåpen har alltid vært grunnlaget for troen min.

Å være folkekirke handler om å være åpen for livet slik det er. Og det handler samtidig om å formidle tro, håp og kjærlighet for alle. Jeg vil bygge folkekirke i Hamar bispedømme. En hellig, alminnelig kirke. Og som biskop vil jeg bygge det rundt disse tre begrepene: Åpenhet, frihet og tilhørighet.

Det første er åpenhet. Åpenhet for Gud – som alltid er større, alltid er mer enn vi kan begripe. Åpenhet for andre, for det nye, for det som er fremmed eller annerledes. Åpenhet for verden, kulturlivet, skaperverket – også det jeg ikke forstår.

Jeg vil arbeide for ei folkekirke som er åpen og som viser åpenhet.

Det andre er frihet. Frihet er kjernen i evangeliet om Jesus Kristus – og derfor kjernen i folkekirka. Frihet til å elske, og å bli elsket. Frihet til å skape, arbeide, kjempe for og tro på. Frihet fra dødens og ondskapens makt, fra alt som holder livet nede.

Jeg vil arbeide for ei folkekirke som forkynner nåde, håp og frihet.

Det tredje er tilhørighet. Tilhørighet er folkekirkas kjennetegn – ei kirke som er for alle. Ei kirke som er der på de store dagene i livet, og på de vanskelige dagene. Ei kirke godt planta i lokalsamfunnet til høytid og helg, og når livet spør etter en større sammenheng. Ei kirke som oppmuntrer og anerkjenner folk sine bidrag til å skape omsorg og fellesskap oppmuntres og anerkjennes.

Jeg vil arbeide for ei folkekirke der folk kan ha sin tilhørighet og gjenkjenne både livet og Gud.

En biskop kan ikke få til dette alene. Men dette er oppdraget vårt som kirke. Gjennom ansatte, tillitsvalgte og frivillige skal vi sammen bidra til hellige rom for alminnelige liv.

Og jeg kommer til å bli minna på dette hver gang jeg ser alterbildet til Henrik Sørensen her i Hamar domkirke. Fordi disse tre bildene til sammen minner meg, og oss alle, om dette:

Åpenhet, frihet og tilhørighet.

Det er evangeliet malt foran oss, evangeliet som driver oss i livets og mulighetenes retning, og som sier noe om hvem vi er og hvor vi hører til. Jeg tror på en hellig, allmenn kirke!

Og jeg vil arbeide for at folk i Hamar bispedømme kan gjenkjenne livet sitt i folkekirka – og samtidig gjenkjenne Jesu Kristi nåde, Guds kjærlighet, og Den hellige ånds samfunn.

Alterbildet i Hamar domkirke er malt av Henrik Sørensen i 1954.

«HVA VIL DU JEG SKAL GJØRE FOR DEG?»

Preken på vigslingsgudstjeneste, Hamar domkirke 29. januar 2023

Prekentekest: Lukas kap. 18, 35–43

Hva vil du jeg skal gjøre for deg? Det var spørsmålet Jesus stilte den blinde mannen. I dette spørsmålet skaper Jesus et rom for evangeliet. At evangeliet kan skje. Et hellig rom, for et alminnelig menneske. Et rom der mennesket som roper blir møtt i dypeste respekt.

Ser dere det, hvordan Jesus lar mannen selv bestemme relasjonen mellom dem, ved å stille spørsmålet: Hva vil du jeg skal gjøre for deg? Mannen blir ikke gjort til et objekt, en sak. Den blinde mannen langs veien er et selvstendig menneske av kjøtt og blod som selv får bestemme. Men han er modig, der han roper, og de andre hysjer. Jesus møter tiggeren langs veien med den dypeste respekt, og gir ham verd og verdighet. Når dette rommet er skapt, sier Jesus til den blinde: Bli seende. Din tro har frelst deg.

Det skapte selvfølgelig oppstandelse i folkemengden, bokstavelig talt. Den blinde kunne se! Men *folket* som så dette, gjenkjente straks Guds barmhjertighet i det livgivende og frigjørende som skjedde – og de lovpriste Gud, står det. Folket ble også seende. Og i dag handler det om dette: tro som gjør seende. Det handler ikke bare om den blinde utenfor Jeriko. Det handler om oss.

Jeg har hørt om en dansk professor i Det nye testamentet som avslutta alle forelesningene med følgende påminnelse til studentene sine: «og forøvrig: husk at det viktigste ordet i Det nye testamentet er ALLE!» Uten betingelser gjelder Guds kjærlighet alle! Slik vi hører om det julenatt, med bud om en glede for hele folket! Og alle folk! Evangeliet er for alle. Dette var nytt – godt nytt – som Jesus kom med.

Og det er dette som åpenbares for oss i tilsynelatende små hverdagsituasjoner. Som da Jesus møter en blind mann som sitter og tigger utenfor Jeriko.

Evangeliet blir ikke bare åpenbart, evangeliet skjer. Det skjer i det tilsynelatende hverdagslige, der vi plutselig ser noe nytt, som skaper nytt liv, og håp – også for oss. Underet er et tegn. Et tegn som peker på noe utenfor seg selv. Jeg tror, og folket i fortellingen trodde: tegnet peker på Gud. Og da blir det ikke bare magisk, eller tankevekkende, eller forbausende det som skjer. Da blir det til tro. Tro som gjør seende.

Mange har de siste ukene latt seg berøre og engasjere av demenskorset på NRK. Hva er det som berører og engasjerer oss? Hva er det vi ser? Ja, vi ser mennesker som er rammet av demens, og deres pårørende. Vi ser en smertefull livssituasjon. Vi hører et kor av variabel musikalsk kvalitet. Vi blir litt kjent med mennesker som er rammet av en forferdelig sykdom. Men vi ser mer: Glede, kjærlighet, samhold og fellesskap, omsorg. Vi ser liv!

Ser vi også glimt av evangeliet som skjer? Der noe nytt skapes i oss og rundt oss og mellom oss. Også i oss – folkemengden, som ser dette på fjernsyn. Noe livgivende og frigjørende.

Denne uka hørte jeg om pensjonistforeninga på Eina. På Toten har diakonen lenge hatt et engasjement for sang og demens. Hun forteller hvordan sangstunder der gjenskaper liv og fellesskap, også når minnet svikter. Dette er ett eksempel på evangeliet som er virksom i praksis.

Å tro er å bli åpnet for livets muligheter, sier teologen Jan-Olav Henriksen i sin bok: «Tro som gjør seende». Han bruker bevisst passiv formen «å bli åpnet for». Det er ikke noe vi kan bestemme oss for, sier han. Det er noe som oppstår når vi får tillit til noe, slik den blinde hadde tillit til Jesus. Han er åpen for noe han selv ikke hadde kontroll over, men som han gir seg over til.

Budskapet fra Jesus er at Guds rike er åpent for alle. Det krever ingenting av oss, men hviler i tillit. Ikke blind tillit. Men tillit som et løfte. Tilliten til hva Jesus kan gjøre.

Jeg tror på å møte mennesker med et åpent sinn. Jesus gir oss mange eksempler på dette. Og han gjør det når han spør: Hva vil du jeg skal gjøre for deg?

Å bli sett gir oss en grunnleggende erfaring av hvem vi er. Blir vi gjort til objekter, blir vi fratatt likeverd og vårt menneskeverd. Vi blir fratatt vår menneskelighet. Det er noen som harselerer når vi snakker så mye om *folk*, og *alle* og *det menneskelige* i kirka. Noen etterspør kjerne og substans, forpliktelse og konsekvenser. Det antydes det er for lettvent og overfladisk. Men det er ikke bare, bare – å være et sant menneske, det er noe av det vanskeligste. Det er vanskelig fordi det handler om å leve i tro, håp og kjærlighet. Jesus er et virkelig menneske i kirkas tro. Det sanne menneske. Det er vår kjerne og substans, når vi snakker om det menneskelige. I det ligger det også forpliktelser og konsekvenser. Det betyr at det ikke hører til ekte menneskelighet å overse dem som sitter i veikanten, eller å gjøre de andre til objekter. Jesus viser at det menneskelige er mulig. Derfor kan fortellingen om den blinde i utkanten av Jeriko, også forstyrre og utfordre oss i dag. Utfordre oss til sann menneskelighet. Til å se hverandre, og la oss bli sett. Å se på virkeligheten med nye øyne. Slik skapes et rom for evangeliet – for alle.

Det er ikke alt vi kan forstå eller forklare. Å tro på undere, er ikke først og fremst å tro på det som er uforklarlig. Å tro på undere, er å tro på at det uforklarlige som skjer, viser hen til en virkelighet vi ennå ikke kjenner, men som vi regner som en mulighet. Det er ikke handlingen i seg selv som er avgjørende, og så ferdig med det. Som om troen er avhengig av mirakler. Hva med alle som ikke får synet tilbake?

Jeg tror at undrene er tegn på at Guds virkelighet bryter inn i verden. Slik som i fortellingen om den blinde tiggeren. De er tegn på noe som Gud gjør mulig, noe som er åpent – som et løfte om noe mer enn det som er.

Her i Hamar domkirke blir vi minnet om dette. Jeg gjorde et poeng ut av alterbildene, da jeg ble presenter som biskop i november. Vi ser verdensmiséren til venstre, som viser en angstfylt mor med barnet på fanget som strekker armene opp til trøst. Vi ser kallsopplevelsen til Hans Nilsen Hauge ute på åkeren, sammen med en hest. Og i midten den oppstandene Kristus. Her minnes vi ikke bare på, her fester vi blikket på menneskers nød, den folkelige tro, og den frigjørende Jesus Kristus.

Budskapet fra Jesus er at Guds rike er åpent for alle. Det krever ingenting av oss, men hviler i tillit. Ikke blind tillit. Men tillit som et løfte. Tilliten til hva Jesus kan gjøre.

I dag vil jeg til slutt stanse med veggene bak. Vegger har ofte funksjon som skiller. For å holde noe utenfor og innenfor. Slik er det ikke i ei folkekirke. I Hamar domkirke kommer dette til uttrykk i veggene som er malt som vinduer mot verden og mot paradiset. Når vi sitter inne i Hamar domkirke, skal vi bli minna om verden utenfor. Vi kan skimte og forestille oss naturen og skaperverket gjennom rutene som er malt på muren. Men det er noe mer vi ser. Vi ser og aner samtidig paradiset. Evigheten. Guds rike på den andre siden. I kirka skal vi alltid bli minna om paradiset og verden på samme tid. Å tro er å bli åpnet for livets muligheter her og nå. Det skapes hellige rom for alminnelige liv. Å tro er å gjenkjenne Kristus i verden, i skapelsen. En tro, som gjør seende.

Lyrikeren Amanda Gorman minner oss om dagens evangelium som gave og utfordring, når hun skriver: «Det er alltid lys. Hvis vi bare er modige nok til å se det. Hvis vi bare er modige nok til å være det.»

Så utfordres vi til å være modige. Både til å rope til Jesus om Guds barmhjertighet. Og å våge å spørre: Hva kan jeg gjøre for deg?

Ære være Faderen og Sønnen og Den hellige ånd, som var, er og blir en sann Gud fra evighet og til evighet. Amen.

Bildet av kroppen og lemmene forteller oss hvor avhengige vi er av hverandre og hvor verdifullt mangfoldet er.

Fra preken s. 14

Forbønn under vigslingsgudstjenesten 29. januar 2023.

Det var stor diskusjon for en del år siden, da den nye bibeloversettelsen ble utarbeida. Diskusjonen fortsatte inn i arbeidet med ny nattverdliturgi. For – skulle det hete kropp, eller skulle det hete legeme? Det var rent språklig i utgangspunktet, men kunne også få teologiske konsekvenser. Ett argument husker jeg fra debatten. Det var språkviteren Sylfest Lomheim som pekte på at i dagens norske språk brukes ordet legeme først og fremst om døde ting. Altså en død kropp, eller død materie – i motsetning til sjel og ånd. Det blir også brukt i ordet banelegeme, sa han, som togene kjører på, og objekter i verdensrommet – såkalte himmellegemer. Når vi i moderne norsk snakker om kroppen som levende og virksom og fylt av liv, av sjel og ånd, sier vi kropp – ikke legeme!

Paulus gjør et poeng ut av kroppen både som et bilde og en realitet. Til menigheten i Korint – som er prega av indre strid og uenigheter – bruker han bilde til å uttrykke sammenhengen mellom mangfoldet og enheten, mellom kroppen og lemmene. Bildet av kroppen og lemmene forteller oss hvor avhengig vi er av hverandre, og hvor verdifullt mangfoldet er. Men Paulus gjør et annet poeng ut av kroppen – og dette er mitt hovedpoeng i dag: For hva er det for en kropp det snakkes om? Det er den oppstandene Kristus! Og da snakker han ikke bare i bilder. Han snakker om Kristus som realitet i verden. Som kropp her og nå. Hellig og allmenn.

Og den oppstandene Kristus har et oppdrag i verden. For det første: Oppdraget er å holde fast i kjærligheten. Det er utdypet i neste kapittel, i 1 Kor 13, kjærlighetens høysang. Det hjelper ikke med all verdens nådegaver, om vi ikke har

kjærlighet. Dette er oppdraget. Det andre, utdyper Paulus i brevet til kolosserne. Her skriver han nemlig også om kroppen, og sier: «Kristus er den usynlige Guds bilde. (...) I ham er alt blitt skapt», og så kommer det: «Og i ham blir alt holdt sammen. Han er hodet for kroppen, som er kirken. (...) For i ham ville Gud la hele sin fylde ta bolig, og ved ham ville Gud forsone alt med seg selv». Oppdraget er også å skape forsoning i verden.

Det er jo nesten litt trøstefullt å registrere at også den første kirke hadde sine diskusjoner, stridigheter og splittelser. I Korint bølga det skikkelig. Der var motsetningene store, både i meninger og handlinger. Inn i denne sammenhengen skriver Paulus brevet sitt. Og minner dem ikke bare om viktigheten av hver enkelt, og hvordan de alle er lemmer på samme kropp, som en slags organisme, eller organisasjon. Nei, poenget er at denne kroppen er Kristus.

Rett før har Paulus kommentert splittelsen i menigheten i Korint, og sagt at når de kommer sammen, er det ikke Herrens måltid de holder, fordi hver og en holder måltid for seg selv. Og så minner han oss om de velkjente ordene vi også har i nattverdliturgien vår: Jeg har mottatt fra Herren, det jeg også har gitt videre til dere, sier Paulus: «I den natt da Herren Jesus ble forrådt, tok han et brød, takket, brøt det og sa: 'Dette er min kropp, som er for dere. Gjør dette til minne om meg!'»

Bildet av kroppen var velkjent i antikken. Det ble brukt som bilde på den enkeltes ansvar overfor samfunnet. Kroppen er samfunnet. Vi må huske på ansvaret for hverandre, og at alle er viktige for helheten. Men når Paulus skriver, er ikke kroppen bare et bilde på menigheten, fellesskapet, samfunnet eller kirka. Paulus sprenger dette bildet med å gi kroppen en kvalitet i seg selv. Kroppen er Kristus. Kroppen er den oppstandenes nærvær i verden. Kroppen er kjærlighet og forsoning.

På denne kroppen, er vi altså lemmer. Har det noen betydning, ut over at vi hører sammen? Ja, for det betyr også at lemmenes tilhørighet på kroppen, eller i Kristus, også betyr det motsatte: at hele Kristus er i hvert enkelt lem. Det enkelte lems betydning ligger ikke i hva vi får til eller lykkes med, men i at Kristus, med

alt Kristus kan, er i dette lemmet. Lemmenes verdi ligger i at de er forskjellige, som på forskjellige måter kan være den oppstandene Kristus i verden – kjærlighet og forsoning.

Jeg må ærlig innrømme at jeg synes dette bildet av lemmene og kroppen har vært litt strevsomt. Alle vet jo hvor strevsomt det er når ikke alle gjør jobben sin. Alle vet jo utfordringene det skaper når vi ikke selv kan bidra på den måten det forventes av oss. Jeg tror de fleste av oss kjenner på den sorgen, eller fortvilelsen, når vi ikke strekker til slik vi gjerne vil, eller slik andre eller samfunnet forventer.

Kanskje er det også noen av disse følelsene som rir oss, i møte med egne eller andres forventninger til kirka. Som en organisme eller organisasjon. Som en aktivitet eller arbeid. Som mennesker og fellesskap. Selvfølgelig er vi alle like viktige, får vi høre. Men det hjelper ikke, når vi ikke opplever det sånn. Eller synes vi får det til.

For meg er det frigjørende å høre at jeg ikke først og fremst er et øre, en hånd, eller en muskel – et lem på kirkas kropp. Men at jeg tilhører Kristi kropp med alt hva det innebærer. For den er ikke bare et tomt skall, eller død materie – legeme. Den er liv og ånd. Den er kropp. Og den har et oppdrag i verden: Kjærlighet og forsoning.

Den oppstandene Kristus i verden er både knytta til skapelsen og til ånden. Alt fra skapelsens morgen, har Gud skapt ved sin Ånd. Ånden er selv skaper, og er virksom i oss og blant oss og mellom oss. I hele skaperverket. Vi tror på en treenig Gud som skaper, frigjør og gir liv. I dåpen får vi synlig og konkret denne troen i gave, knyttet til den korsfestede og oppstandene Jesus Kristus. Jesu blod og Daen hellige ånd strømmet i oss og gir liv også til våre lemmer.

«Vi tror på Den hellige ånd», sier vi i trosbekjennelsen og fortsetter: «en hellig, allmenn kirke». Vi sier ikke en hellig OG allmenn kirke. Det er ikke to sider ved kirka. Det er en og samme side. Den kan nemlig ikke være det ene, uten å være det andre samtidig. Slik Kristus var Gud og menneske, er kirka hellig og allmenn på samme tid.

Allmenn betyr ikke det motsatte av hellig. Allmenn er egentlig en oversettelse av katolsk, som betyr universell. Det som er for alle. Kirka er ingen forening for noen spesielle. For de med spesielle egenskaper, særskilte kunnskaper, overbevisninger eller nådegaver. Heller ikke tilhørende et spesielt folk eller samfunnssjikt. Kirka lar seg ikke begrense til noen typer eller grupper mennesker. Dette har alltid vært viktig å understreke. Dette er en del av vår tro. Den har sitt sentrum i evangeliet om den korsfestede og oppstandene Kristus, men har ingen yttergrenser.

Det var viktig for de første kristne at kirka var allmenn. Og det er viktig i dag. Det var også dette det sto om i Korint. Kirka og menigheten lar seg ikke begrense til spesielle grupper. Kirka er hellig, allmenn. Den er større enn oss, den

*Detalj fra
takmaleriet
i Hamar
domkirke.*

er for alle. Det var ikke uvanlig med foreninger og klubber på Jesu tid heller. Noe av det som skilte de romerske klubbene fra de første kristne forsamlingene var at de romerske klubbene var homogene. De bestod av likesinnede, mens de kristne besto av alle slags mennesker. Rike, fattige, slaver, ledere, friske og syke. Eller for å bruke Paulus sine ord om kirka: De døptes forsamling. Alle som er døpt til Kristus – alle er én i Kristus Jesus.

I evangeliene hører vi ikke bare om Jesu kraft, makt og styrke, men også hans avhengighet, begrensinger og lidelser. Slik er det også med den oppstandene Kristus, og slik er det med kirka. Den er ikke uten begrensinger, arr eller skader. Den har sår vi kan gjenkjenne som våre egne eller andres. Men i sårbarheten ligger også en styrke, fordi den minner oss om vår avhengighet av Gud og av hverandre. Og den minner oss om Kristus.

Vi har kanskje lett for å fokusere på hvem som er kirka, eller hvordan vi er kirke. Men kirka er der evangeliet er. Der evangeliet skjer. Der den treenige Gud er virksom som skaper, frigjør og livgiver. Der Guds nåde formidles – i Ordet, sakramentene, og i kjærlighetens gjerninger. Det er ikke avgrensa til meg, min menighet, Den norske kirke, eller det og det kirkesamfunnet. Kirka er hellig, allmenn, holdt sammen i Kristus. Og den har et oppdrag i verden: kjærlighet og forsoning.

Jeg har den siste tida tenkt: så utrolig spennende og viktig det er å være kirke akkurat nå. I de utfordringer og behov vi møter og avdekker. Å kunne løfte blikket fra våre egne begrensinger. Løfte blikket fra kirka bare som et bilde av deler og sammenhenger – et kirkelegeme. Løfte blikket på Kristus: Dette er min kropp som gis for dere. Som gis for verden, til kjærlighet og forsoning.

Vi tror på én kropp, én ånd, ett håp. Vi tror på en hellig, allmenn kirke. Kristi kropp reises opp der evangeliet skjer, i vanlige folks hellige, allmenne liv. Til kjærlighet og forsoning. Det er ikke bare ord. Det er ord og kropp. Ord og kropp som skaper håp og nytt liv.

Ære være Faderen og Sønnen og Den hellige ånds navn, som var, er og blir en sann Gud fra evighet og til evighet. Amen.

S pørsmålet må stadig stilles på ny. I dag spør vi i lys av et flerreligiøst og mangekulturelt Norge, hvor Den norske kirke ikke lenger er statskirke, og kirken ikke lenger har den selvsagte og dominerende plassen i samfunnet som før. Prosentvis får Den norske kirke færre medlemmer. Noen steder i landet er Den norske kirke en minoritet. Kan vi fremdeles være folkekirke?

I Hamar bispedømme er 75 % av befolkningen medlemmer i Den norske kirke. På landsbasis er det 65 %. Det utgjør 3,5 millioner mennesker i hele landet. Det er et enormt tall! Tallet er også ganske stabilt, men antall medlemmer prosentvis går nedover, også i Hamar. Det utfordrer oss til å tenke gjennom hva vi mener med folkekirke. I det offentlige ordsiftet i samfunnet, stilles det spørsmålstegn ved Den norske kirkes særstilling som folkekirke. Det er nyttig å reflektere over dette, fordi det utfordrer oss til å tenke gjennom kvalitativt: hva det er å være en folkekirke i dag. Dette vil jeg dele noen tanker om.

EN KIRKE I ENDRING

La oss begynne i den norske finalen i Melodi Grand Prix 1968. Det var året Odd Børre representerte Norge med sangen «Stress». Det var før jeg var født, men musikk-konkurransen hadde allerede eksistert i 12 år. Dette året var det 5 låter som konkurrerte i den norske finalen, og alle ble sunget to ganger! Først med et lite orkester, deretter med et stort – og gjerne med to ulike artister som framførte bidraget. Man skulle nemlig vurdere låten uavhengig av staffasjen rundt. Juryen besto av fem medlemmer som var samlet på ti forskjellige steder. Og hvert jurymedlem hadde ett poeng å dele ut. Fire av fem bidrag dette året var skrevet av samme komponist og tekstforfatter.

Kirken har hele tida utvikla seg og forandra seg – men det har samtidig alltid vært en kontinuitet der, ...

Så et tankeeksperiment. Tenk om vi satte Odd Børre i en tidsmaskin, og lot han dukke opp i den norske finalen i 2023. Hva ville han ha tenkt? Det er ikke bare fargene på skjermen som er nye. Framføring med kostymer og koreografi er vel så viktige som melodi og tekst. Alle artister får framføre sangen på hvilket språk de vil. Det er fagjuryer og folkejuryer som stemmer over telefon og apper. Og selv om det er en europeisk sangkonkurranse, konkurrerer vi også mot Israel og Australia. For ikke å snakke om alle landene i tidligere Øst-Europa: Polen, Bosnia-Herzegovina, Nord-Makedonia – og landene i tidligere Sovjetunionen som Armenia og Aserbajdsjan. Hva skulle Odd Børre ha tenkt?

Jeg tipper han ville si at Melodi Grand Prix har jammen meg forandra seg mye, men det er fortsatt Melodi Grand Prix!

Og her kommer poenget og overgangen: Slik det er med Melodi Grand Prix, er det også med den kristne kirke. Kirken har hele tida utvikla seg og forandra seg – men det har samtidig alltid vært en kontinuitet der, et konsept eller en ide, som vi kan gjenkjenne. Grunnidentiteten består, men formene og uttrykksmåten har forandra seg. Og slik er det med det som er levende. Det utvikler seg og endrer seg, det er bare det som er dødt som er statisk og helt likt der forrige.

Hvis vi tenker oss kirken slik den er i dag som et papirark. Og så tenker vi oss kirken slik den er i 2050, som et papirark lagt oppe det andre, men slik at de bare dekker hverandre nesten. Da kan dette være et bilde på hva vi bør bevare,

erobre og forlate. De delene av begge arkene som dekker hverandre, og det er mesteparten, er det vi skal bevare. Men så kommer det noe nytt, nytt land som skal erobres og nye ting vi må gjøre. Det er den delen av 2050 arket som ligger utenfor 2023. Men da ser vi samtidig at en sektor i 2023 blir liggende alene og åpen. Det er det vi må forlate eller slutte med, og det er ofte det vanskeligste. Vi har lett for å identifisere de områdene vi vil bevare. Og også kanskje hva vi har lyst å begynne med, erobre. Men å slutte med noe, det er det mest strevsomme.

GUD VIL OSS VEL. OM VÅRT SYN OG HOLDNING TIL VERDEN

Jeg vil derfor først stanse litt opp og si noe om forholdet mellom Gud og skaperverket, kirken og verden. Kirken bygger nemlig på ulike tradisjoner i sitt møte med verden. Og hvordan vi som kirke tenker og ser på menneske og skapelsen, påvirker handlingene våre, og hva vi forkynner. Det påvirker også prioriteringene våre når vi står overfor valgene i hva som bør bevares, hva som trengs å erobres, og hva vi skal forlate.

Så la meg ta dere med tilbake til kirkehistoriens første tid gjennom flere eksempler jeg har lånt fra Sören Dalevi og hans hefte *Människor bland människor* (2019). I kirkens første tid ligger bakgrunnen for utviklinga av kirken i samfunnet. Og vi som er opptatt av folkekirken i dag, har mye å lære av Ireneus. Ireneus er en av kirkens første teologer. Og han er viktig for meg, når jeg skal tenke prinsipielt og kvalitativt om hva ei folkekirke er, og hvordan vi er det – og hvordan vi gjør det.

Ireneus levde i en helt annen tid enn vår. Han var født rundt år 130 etter Kristus. Han vokste opp i Smyrna i Lille Asia. Det var på den tida Polykarp var biskop i Smyrna. Vi kan anta at Ireneus satt ved Polykarps kateter. Og hvem var så Polykarp? Jo, han var elev av Johannes, disippelen til Jesus. Ireneus står altså i en levende forbindelse direkte til Jesu disipler. Polykarp ble drept og led martyrdøden da Ireneus var omtrent 25 år gammel. Selv ble Ireneus med tiden biskop i Lyon.

Det er ikke så veldig mye vi vet om Ireneus. I store deler av kirkehistorien var han nesten helt glemt. Men i 1526 ga den store humanisten Erasmus av

Rotterdam ut ei bok av Ireneus. Boka het «Mot heretikerne». Heretikerne betyr *vraglærerne*. Diskusjonene om rett og gal lære er nemlig ikke ny. Vraglærerne som Ireneus diskuterte med ble kalt gnostikerne. De var mest opptatt av det åndelige. Ireneus var opptatt av sammenhengen mellom det verdslige og det åndelige, mellom skapelse og frelse. Så sent som i 1904 oppdaga man enda en bok av Ireneus som heter «Om den apostoliske forkynnelsen». Disse skriftene skulle inspirere teologer, og også ha noe å si vår tid – selv om det skiller omtrent 1800 år mellom oss og Ireneus. Men for at det skal bli mulig, må vi gjøre samme tankeeksperiment som vi gjorde med Melodi Grand Prix 1968. Vi må se at i den virkeligheten Odd Børre framførte sin sang, var han var bundet av den tida som var da, og de reglene som da fantes. Slik var det selvfølgelig også med Ireneus og hans teologi og tenkning. Det var en annen tid og en annen virkelighet. Vi må derfor finne kjernen og grunnidentiteten. Det ligger et budskap bak formene, språket og uttrykkene fra den verden han levde i. Og da finner vi en teologi og tenkning som på mange måter er interessant for oss i dag, og som er svært relevant.

For å tydeliggjøre dette, er det nyttig å se den i sammenheng med en annen teologisk tradisjon som vi har med oss i kirken vår. Da Ireneus ble gjenoppdaga i 1526, var vi midt i reformasjonen. Martin Luther hadde slått opp sine tesar noen år i forveien. På den tida var den katolske kirke nesten enerådende i vår del av verden, og kristendommen var så og si den eneste religionen i Europa – og på ulikt vis knytta til keiseren, fyrsten eller staten. Slik hadde det vært siden 400-tallet. I Norge skulle det forbli sånn helt fram til vår tid. Luther levde midt oppi denne virkeligheten, og for Luther besto grunnbegrepene som det sto om i hans tid – av synd og nåde. Det var dette som sto på spill. «Hvordan kan jeg finne en nådig Gud?» Hvordan bli rettferdig og frelst?

Grunnbegrepene hos Ireneus var ikke synd og nåde, men liv og død. Han levde i et samfunn hvor de kristne var i mindretall, i et samfunn som også var både flerreligiøst og multikulturelt. Hvor det ble stilt spørsmålsteget ved kirkens plass i samfunnet. Ja, hvor de rett og slett ble forfulgt.

Det er interessant å se hvordan Ireneus svarer på de utfordringene han og menigheten møter i sin samtid. Vi kunne jo tenke oss at det ville føre til en skepsis eller fordømmelse av verden, og en lære om Gud som en ubarmhjertig hevner. Det hadde kanskje ikke vært så rart om kirken vendte seg bort fra samfunnet og trakk seg mer inn i seg selv. Det er ikke dette som preger Ireneus. Vi finner ikke en teologi og tale om Gud som vektlegger hevn eller aggresjon eller avstand fra verden, slik vi kan møte det gjennom andre deler av kirkens historie og forkynnelsen. Ireneus svarer på den forfølgelsen som de utsettes for på en annen måte. Gjennom å betone det gode og livsbejænde i tilværelsen, gjennom å strekke seg mot det gode, og å gjøre det gode.

Hos Ireneus finnes nemlig en betoning av den gode skaperguden! Den gode skaperguden som elsker alt det skapte, og som vil alle mennesker vel. Ireneus forkynner en positiv teologi: Det er gjennom det gode, og å gjøre det gode, vi sprer evangeliet. Hos han mangler helvetesprekener og kroppsforakt som vi senere får i bøtter og spann. For å sitere skriften, 2. Timoteusbrev: «For Gud ga oss ikke en ånd som gjør motløs; vi fikk ånden som gir kraft, kjærlighet og visdom.» som det står i Det nye testamentet (2 Tim 1,7).

I Ireneus sin teologi og holdning tydeliggjøres en innstilling til tilværelsen som altså har eksistert i kristendommen gjennom årtusener. Men den skiller seg fra en annen grunnleggende holdning vi har med oss i tradisjonen vår. Det er ikke sikkert vi tenker over det, og jeg tror ikke alltid vi er så bevisste på dette, men distinksjonen mellom disse to ulike holdningene til tilværelsen gjør stor forskjell på hvordan vi tenker, og hvordan vi er kirke. To holdninger som påvirker hvordan vi er kirke i møte med vår tid og vår verden.

Den første holdningen til tilværelsen, som Ireneus er en tydelig representant for, lyder: Fordi skapelsen er god, og fordi Gud har skapt den, så finnes Gud allerede hos mitt medmenneske. Gud er der før meg, i skapelsen. I møte med et annet menneske står jeg på hellig mark, omtrent som Moses foran den brennende tornebusken. Gud har så å si vært hos mitt medmenneske før meg.

Dette synet på mennesket er veldig tydelig hos Ireneus, men den finnes også hos andre av urkirkens teologer som Justin Martyr og Origenes. De snakker om at det finnes et gudsfrø (et *logos spermatikos*) nedlagt i hvert menneske. En hellig spire. Det kan virke som en vanlig tanke i kristendommens første tid, altså da de var en minoritet og forfulgt. Gud har skapt verden på grunn av sin godhet, kunne de si. Og Gud har skapt menneske i sitt bilde, eller lagt sitt bilde ned i oss. Derfor finnes det et frø av Gud i ethvert menneske. Alle mennesker! Gud finnes her allerede!

Dette er en måte å se tilværelsen på. Og da gjelder det å oppmuntre medmennesker til å finne gudsfrøet inni seg. Til å vekke spiren til liv og vekst. Også hos de som forfølger Ireneus, finnes dette gudsfrøet latent. Fordi Gud rommer og bærer på en sterk kjærlighet til den verden han har skapt. Det er en holdning til menneske og verden.

Men det finnes en annen holdning til verden, som også har vært vanlig gjennom teologien og i kirkens historie, og den er at Gud er noe som jeg selv må tilføre mine medmennesker. Verden er ifølge dette synet i utgangspunktet ond og forlatt. Mennesket er helt og fullt fallent, og bare gjennom meg og mine anstrengelser kan sannheten nå fram til mine medmennesker. De er fortapt uten oss. Det er likesom vi og dem. Og det finnes slikt sett ikke noe «Ordets frø» eller «gudsfrø» hos mitt medmenneske gjennom skapelsen. Får de ikke Sannheten med stor S servert via meg, og at menneske aktivt bekrefter at det er tatt imot, forstått eller gitt det sin tilslutning, kommer mennesket i beste fall til å forbli ufrelst, i verste fall gå fortapt. Ja, slik har vi snakket opp gjennom historien. Kanskje snakker vi ikke slik lenger, men vi opptrer som om det er dette som ligger til grunn. Som om det er vi og dem. At kristent er en ting, og verdslig er noe annet. Og at Gud er å finne i de kirkelige aktiviteter, og ikke i verdslige ting.

Begge disse holdningene og tradisjonene til skapelsen, at den er grunnleggende god eller grunnleggende ond, finner vi altså i kirkens historie, og begge kan begrunnes. Men det kan være nyttig å identifisere dem og sette ord på dem. For

Dette vil utfordre oss som åpen og inkluderende og demokratisk folkekirke framover. Og vi må fortsette å spørre: hva er det å være folkekirke nå?

vi møter dem igjen i nye former også i vår tid. De påvirker hvordan vi som kirke møter mennesker i ord og i handling. Når vi skal møte våre medmennesker og de utfordringene vi står overfor i vår tid, blir det en himmelvid forskjell avhengig av hvilken av holdningene jeg som kristen, og vi som kirke velger. Det gjelder i forkynnelsen i gudstjenester og kirkelige handlinger, men også i undervisning og diakonalt arbeid, i møte med samfunnet og kulturlivet. Det kommer til uttrykk i våre strategier og planer. Hvordan vi ser på våre medmennesker og hvordan vi er kirke i møte med verden og lokalsamfunnet. Skal vi oppmuntre eller overtale? Skal vi elske eller rettledede? Skal vi møte menneske i den verden de lever i, og tro at Gud er der allerede? Eller møter vi mennesker med en intensjon og agenda om å redde de fra denne verden, inn i et annet fellesskap vi synes er bedre, for å møte Gud «her hos oss»? Er vi opptatt av menneskets liv og vekst og muligheter kvalitativt forstått, eller er vi opptatt av menighetens liv og vekst og muligheter kvantitativt forstått? Nå trenger ikke dette være en motsetning, men det kan være nyttig å holde det litt fra hverandre. Særlig i en tid hvor vi er opptatt av nedadgående trender når det gjelder oppslutning. Hva er oppdraget vårt? Hva er fokus? Har vi vår oppmerksomhet rettet mot statistikken eller evangeliet?

I en tid som holder på å miste troen på seg sjøl, trenger vi et positivt syn på skapelsen. I møte med mennesker. I møte med naturen og verden. I møte med

de utfordringene og mulighetene vi ser og hører og aner. Og gledesbudskapet – evangeliet er, at Gud er her. Og Gud vil oss vel!

UTFORDRINGER OG MULIGHET: «Å MINSKE MED GLEDE»

Så skal jeg forsøke å være litt mer konkret. I min tid som biskop, må vi ta høyde for at Den norske kirke også flere steder vil ha under 50 % av befolkningen som medlemmer. Færre vil antakelig døpe barna sine, færre blir konfirmert i kirken. Begravelser, som så lenge har holdt seg på stabilt høyt nivå over 90 %, er nå også på vei nedover. Og gudstjenestebesøket er i endring. Alt henger sammen med alt. Det er nesten som med klimautfordringene. Noe er menneskeskapt. Noe kan vi gjøre noe med. Mye er utenfor vår makt å kunne endre på, uansett hvor mye vi prøver å stoppe utviklingen. Men uansett: det er vår oppgave å forholde oss til den virkeligheten som til enhver tid er, og løse oppgavene og utfordringene den skaper. Og det gjør vi med de ressursene vi til enhver tid rår over, uten å trekke oss inn i oss selv, eller drømme om det som var, eller forsøke å gjenskape fortida.

Endringene i oppslutning og medlemskap vil vi måtte regne med gir seg utslag i kirkens plass i samfunnet, og det vil få økonomiske konsekvenser. Det gjelder både tilskudd fra stat og kommune, men også gaver og innsamlede midler. Muligheten av å ha så mange kirkebygg i bruk, oppvarma og godt vedlikeholdt, er allerede krevende. Det vet vi mye om. Også det å få frivillige, og det å få mennesker til å ta på seg tillitsverv i kirken, vil kanskje bli vanskeligere. Tendensen er at folk ikke vil binde seg, de vil ha valgfrihet og bestemme over sin egen tid. Det gjelder overalt i samfunnet. Dette vil utfordre oss som åpen og inkluderende og demokratisk folkekirke framover. Og vi må fortsette å spørre: hva er det å være folkekirke nå?

Kirkens ansatte utgjør kanskje mindre enn 7 promille av kirkens medlemmer. De er viktige for kirkens liv i lokalsamfunnet. Hvis vi regner med at om lag 7 % av befolkningen er de som regelmessig deltar i kirkelige aktiviteter, gudstjenester, kor, menighetsarbeid – så vet vi også hvor viktige de er for kirkens

liv og aktiviteter i lokalsamfunnet. Ja, vi er avhengig av dem – vi er avhengig av hverandre. Men vi må ikke glemme at over 70 % av alle mennesker i bispedømmet er medlemmer – og av ulike grunner ønsker å høre til i kirken. Det må vi ta høyde for i alt vi holder på med. Vi er 286 000 mennesker i dette bispedømmet som har eierskap og medansvar for lokalkirken. Kirken er ikke de 7 promille ansatte. Kirken er heller ikke de 7 prosent aktive. Den norske kirke er over 70 prosent av befolkningen i lokalsamfunnet. Det er ganske stor forskjell om vi tenker 7 %, 7 % eller 70 %. Det er også en utfordring når vi tenker strategisk arbeid, om vi forholder oss til og satser på 7 % eller 70 %. Og så er det ikke slik at kirken er til bare for medlemmene. Kirken er til for verden. For alle.

Hvis vi holder oss til den tradisjonen som tenker at skapelsen og verden i utgangspunktet er fortapt, og evangeliet er noe vi har, og ikke finnes i verden – så er det lett å tenke at vår oppgave først og fremst er å satse på våre små fellesskap, og forsøke å stagnere den negative utviklingen på dette området, eller kanskje få med noen flere her. At vi satser på de små parallellsamfunn der vi kan inviterer folk inn i våre sammenhenger – men ellers la verden fare. Da blir det i dag ofte de som er mest interessert, eller har overskudd og tid som deltar. Målet med kirkelig arbeid – gudstjenester, barne- og ungdomsarbeid, diakoni, kultur, alt som skjer i og utenfor kirkerommet handler da gjerne om at den lille gruppa på 7 % skal bli litt større – forstått som økt oppslutning kvantitativt. Vi lykkes bare når pilene peker oppover, tenker man. Jeg vil gjerne heie på og oppmuntre til å tenke strategisk og målretta for at kirkens arbeid kan nå bredere ut til folk – slik at flere kan delta og engasjere seg i kirkens ulike fellesskap og tilbud. Det er helt sikkert ting vi kan gjøre som kan motivere og skape engasjement. Vi trenger det. Men hvis dette blir hovedsaken, er jeg redd vi brenner oss ut. Særlig når utgangspunktet for statistikken har vært nærmere hundre prosent oppslutning. Da er det nærmest som naturlov å regne, at pilene peker nedover. Hvordan forholder vi oss til en verden i endring? Et multikulturelt og flerreligiøst samfunn – også der mange ikke har en spesiell tilhørighet til kirke eller religion.

«Å minske med glede, og ville vokse gjennom dette» er et uttrykk jeg har hentet fra en artikkel med samme navn av Almut Bretschneider-Felzmann, og med undertittelen «Refleksjoner över kyrkornas utveckling i Tyskland». Artikkelen er å lese i boka *Svenska kyrkan som minoritetskyrka. Rapport I från projektet «Folkkyrka i minoritet»*, med Sven Thidevall som redaktør (2020).

Denne paradoksale visjonen: «Å minske med glede, og ville vokse gjennom dette», ble formulert av en biskop i den evangeliske kirke i Sachsen i tidligere Øst-Tyskland for noen år siden. Der var diskusjonen om det var 10 eller 20 % av befolkningen som kunne regnes som medlemmer i den evangeliske kirken, ikke 50 eller 80 % som vi snakker om. Erfaringene fra tidligere Øst-Tyskland gjorde at man reiste spørsmålet om hva det er å være folkekirke i en sekulær tid der de som kirkesamfunn er en minoritet. Denne biskopen understreket at begrepet folkekirke ikke handler om tall, eller oppslutning eller tro. Folkekirke handler om en kirke som henvender seg til hele folket med evangeliet. Da er vi folkekirke.

Vi kan stille opp mange arbeidsoppgaver og arbeidsområder som er viktige for en kirke. Det som gjør oss til en kirke, er evangeliet. I en luthersk kirke er det grunnleggende at kirken skaper seg selv når den utfører sin tjeneste for menneskene i verden. Denne tjenesten kjenner vi som Ordet, sakramentene og kjærlighetens gjerninger. Kort sagt: Evangeliet til verden. Det skjer også mye godt og viktig og riktig og kristelig i lokalsamfunnet som ikke kirken gjør, eller trenger å gjøre. Men kirkens fremste oppgave er evangeliefremmingen. Hvordan jobber vi strategisk med dette som folkekirke.

I både Sverige og Tyskland har folkekirken store utfordringer, og jobber strategisk med dette. Jeg synes det var inspirerende å se hvordan de ikke har lukket seg inne i seg selv. Og jeg ble inspirert og utfordret til å tenke at oppdraget ikke er å skulle vokse for enhver pris, men forsøke å være tro mot oppdraget, midt i en verden som er i forandring. Tenke utover, ikke innover. Tenke kirken ut i verden, ikke verden inn i kirken.

Å minske med glede betyr å dele det gode og glade budskapet, evangeliet, som et evangelium for hele folket – med de ressursene vi har. «Å minske med glede, og vokse gjennom det» – har også gitt seg utslag i en tydeliggjøring av hva kirken er og står for, og samtidig skapes stadig nye måter å formidle Guds kjærlighet på.

FEM FOKUS: HVORDAN VÆRE FOLKEKIRKE I DAG?

Så hvordan utfordrer dette oss i Hamar bispedømme? Kirken skapes helt lokalt. Vi må derfor spørre: Hva er kirken for oss her? Hva betyr kirken for folk? Hva trenger folk kirken til? Hva kan vi bidra med? Husk på at Den norske kirke ikke er 7 %, 7 %, men over 70 %. Og at kirken er til for alle. Hva må vi bevare, erobre og forlate?

Jeg vil løfte fram fem fokus som jeg tror er avgjørende viktig – fordi det forholder seg til alle, og det er knyttet til evangeliefremmingen. Og det berører og utfordrer alle kirkens ansatte, regelmessig aktive og medlemmer:

Åpne kirker

Folk har et forhold til kirkebygget i lokalsamfunnet, og det som skjer der. Vi trenger en åpenhetskultur, der kirkerommet er mest mulig åpent, der kirken er tilgjengelig når mennesker trenger kirken, og der folk er regna med og møtes av åpenhet.

Å gjøre basic bra

Jeg vil løfte fram viktigheten av kvaliteten på gudstjenester, dåp, konfirmasjon, vigsel – og særlig gravferd. Her møter bredden av folket kirken i viktige livshendelser. Tilliten som bygges i møtene, rommer også den enkeltes tro.

Barn og unge

Kirkens kjernefortellinger, sanger, symboler og ritualer holder menneskers liv og tro sammen. Å gi nye generasjoner kjennskap til og kunnskap om dette, handler om å gi barn og unge livskompetanse. Kirken bidrar til livstolkning og livshjelp.

Frivillige

Hva vil du jeg skal gjøre for deg? Kirken er avhengig av å engasjere, utdanne og oppmuntre frivillige i alle aldre. Vi er kirke både for andre, og med andre – på ulike arenaer i lokalsamfunnet. Vi må spørre: Hva ønsker du å bidra med?

Rekruttering

For at de andre fire punktene skal fungere, trenger vi motiverte og kompetente medarbeidere for å kunne gjøre kirkens oppdrag. Vi har et felles oppdrag i å rekruttere til kirkelig utdanning og kirkelig tjeneste – og til kirkelige råd. Det skal være attraktivt å jobbe i folkekirkebispedømme Hamar, kjennetegnet av stor åpenhet og sterk tilhørighet.

AVSLUTNING: EN GLEDE FOR HELE FOLKET!

Folkekirke handler om hvordan vi oppfatter oppdraget vårt. Kirken er sendt til verden for å forkynne budskapet om Guds kjærlighet og nåde, i ord og handling, slik vi har fått det i evangeliet om Jesus Kristus. Vi er sendt til verden for å forkynne evangeliet så mennesker kan gjenkjenne kjærlighet og nåde i sine liv og i verden. Oppdraget er gitt alle døpte, men budskapet i ord og handling gjelder alle. «Å se, jeg forkynner dere en stor glede, en glede for hele folket!», som vi hører det i juleevangeliet. På hvert vårt sted skjer dette daglig. Jeg er opptatt av at Den norske kirke er åpen, tilgjengelig og nærværende i mennesker liv, og i samfunnet vårt. At kirken kan være et sted for nåde og fellesskap, liv og tro, håp og tilhørighet.

Hold kirkene åpne! En åpen dør sier noe om hva slags kirke vi er.

Juleevangeliet er vår viktigste grunnfortelling om håp midt i en urolig verden. Budskapet er grensesprengende: Gud kommer fra uventet hold, og Gud vil deg vel! Akkurat det kan være vanskelig å tro i disse dager.

Bildene av de premature babyene som lå i kuvøse på Al Shifa-sykehuset i Gaza forteller om krigens galskap og forakt for liv. De er krigens minste og mest sårbare ofre. Blokaden av Gazastripa hindrer livsnødvendige forsyninger av mat og medisiner. Uten tilgang på oksygen, drivstoff og strøm kan ikke barna puste. De kom i skuddlinjen da byen ble bombet. For tidlig fødte barn som overlevde angrepet på sykehuset, ble med nød og neppe fraktet over grensen til Egypt. De er flyktninger i verden.

«Fred på jord» blir aldri en klisje eller en selvfølge, heller ikke denne jula. Ingen har gått uberørt gjennom 2023. Vi bærer alle på vårt. Daglig blir vi i tillegg minnet om krigens grusomheter og utfordringer. Mange, også i landet vårt, er berørt av dette.

En drøy times kjøring fra Gaza, ligger byen Betlehem, kjent fra juleevangeliet som stedet for Jesu fødsel. Bildet av barnet som er svøpt og ligger i en krybbe kan til forveksling minne om et barn i kuvøse. Også Jesusbarnet blir født inn i en urolig verden, og blir flyktning i Egypt allerede i første leveår. Hva forteller dette oss?

Det mest oppsiktsvekkende med julens budskap, er hvor allment og alminnelig det er. I en verden som har mistet troen på seg selv, kommer julen med en gave til oss alle. Den kan synes liten og ubetydelig. Bare ord, og en fortelling om et kjærestepar og en fødsel. Vi får høre om et spedbarn i en krybbe. Men likevel:

Jesus, verdens frelser, kommer faktisk som et menneske blant mennesker. Det er i det helt vanlige at det ekstraordinære skjer.

Juleevangeliet skaper en forskjell. Det gir oss et bilde å feste håpet til. Et bilde som forteller oss at Gud kommer som et menneske blant mennesker. Og at håpet ikke bare er en flyktig følelse, men en troverdig virkelighet som blir til midt i alt som er. Det er noe som skapes og lever; I Betlehem, Jerusalem og på Gaza, i Kyiv, Kabul og Hamar. Det er fortellingen om barnet som vekker foreldrenes omsorg, gjeterens nysgjerrighet og vismennenes ærbødighet. Ja selv dyrene i stallen enser at noe er på gang. Over hele verden forkynnes evangeliet om «fred på jorden blant mennesker som Gud har glede i». Akkurat dette barnet gir verden håp.

Når verden igjen skal feire jul, trenger vi denne fortellingen om nåde, håp og glede. Når vi samles som mennesker i hjem og i kirke nå i desember. Når vi tenner lysene våre og synger eller lytter til julesangene – er det som et ekko fra den første mørke julenatt i stallen. I vår langt fra perfekte julefeiring der kontrastene kan bli så store og virkeligheten slår imot oss, ligger det også i vår julefeiring en bønn og et håp. Dette er juleevangeliets kjerne.

Vi kan kanskje kjenne oss fattige, hjelpeløse og redde som Josef og Maria, eller som gjeterne på marken. Juleevangeliet er et gledesbudskap nettopp til deg som ikke tror om deg selv at du er så ekstraordinær, som kjenner på verdens utrygghet og er urolig for morgendagen. Jesus, verdens frelser, kommer faktisk som et menneske blant mennesker. Det er i det helt vanlige at det ekstraordinære skjer. Slik kan vi gjenkjenne håpet i verden, men også våge å tro at Gud er nær. Sangen om fred på jorden lever også i dag, i adventstidens forventning, og like inn i julens glede. Gud kommer fra uventet hold, og Gud vil deg vel.

*«Fred på jord» blir aldri en klisje eller en
selvfølge, heller ikke denne jula. Ingen har gått
uberørt gjennom 2023. Vi bærer alle på vårt.*

Fra preken s. 32

Vegger har ofte funksjon som skiller. For å holde noe utenfor og innenfor. Slik er det ikke i ei folkekirke. I Hamar domkirke kommer dette til uttrykk i veggene som er malt som vinduer mot verden og mot paradiset. Når vi sitter inne i Hamar domkirke, skal vi bli minna om verden utenfor.

Fra preken s. 11

UTGITT AV
Hamar bispedømmeråd © 2023, 1. opplag

FOTO
Lars Martin Bøe side 2
Alf Simensen/NTB side 12
Marte Bergerud side 31
Halvard Bjørkås øvrige

TRYKK
Aksell

FORMGIVNING
Munch design

DEN NORSKE KIRKE
Hamar biskop